

Boekhoudfraude bij gemeenten in relatie tot de OZB!

Boekhoudfraude komt niet alleen voor in het bedrijfsleven. Boekhoudfraude komt ook voor bij veel gemeenten en provincies. De omvang bedraagt in Nederland vele miljarden euro's. Bijna altijd worden met misleidende jaarrekeningen grote overschotten voor de burgers verzwegen. Met instemming van accountants. Bij Amsterdam gaat het inmiddels om zo'n 2 miljard euro. Wie zijn de slachtoffers? De belastingbetalers! Die betaalden onnodig vele miljarden euro's aan lokale lasten. Justitie kijkt een andere kant op. Alle aanleiding tot een terugvorderingsactie.

Tekst: drs. Leo Verhoef, registeraccountant

Inleiding

Net zo goed als ondernemingen na afloop van elk jaar met hun jaarrekening rekening en verantwoording moeten afleggen aan hun aandeelhouders en andere belanghebbenden, moeten ook gemeenten en provincies na afloop van elk jaar met hun jaarrekening rekening en verantwoording afleggen aan hun "aandeelhouders". Dat zijn de burgers! Voorafgaand aan elk jaar komen gemeentebesturen (Colleges van burgemeester en wethouders) en provinciebesturen (Gedeputeerde Staten) bij onze volksvertegenwoordigers (gemeenteraden en Provinciale Staten) om toestemming aankloppen tot het vaststellen van tarieven voor allerlei lokale belastingen en heffingen, en het doen van uitgaven. Steevast is het verhaal: "U begrijpt, het is allemaal bijzonder krap, er is nergens geld voor en de Onroerende Zaak Belasting (OZB) moet weer omhoog". En, hup, daar gaan de lokale belastingen en heffingen weer met sprongen omhoog. Na afloop van elk jaar leggen al die gemeentebesturen en provinciebesturen rekening en verantwoording af over wat er werkelijk aan opbrengsten is binnengekomen, waar het geld allemaal aan besteed is, en wat er

eventueel als voordelig saldo is overgehouden dan wel als nadelig saldo tekort is gekomen. Daarin zit een geweldig probleem. Want als zou blijken dat er is overgehouden, zou

zomaar kunnen worden geconcludeerd dat er voor de verhoging van de OZB helemaal geen reden was. Dat zou dus het einde kunnen zijn van voorspoedige wethouders-carrières. Is dat de reden voor al die geweldige boekhoud-fraudes bij veel gemeenten?

Boekhoudfraude

Jaarrekeningen van gemeenten nodigen niet uit om die eens ter hand te nemen. Gemeenteraadsleden moeten dit wel. Voor hen is de jaarrekening, na de begroting, het belangrijkste document in hun controle op het gemeentebestuur. Daar worden ze voor betaald. Echter, voor verreweg de meeste gemeenteraadsleden is zo'n jaarrekening maar een eng stuk. Het gaat over financiën, en daar hebben ze een hekel aan. Ik zou dan ook de gemeenteraadsleden niet de kost willen geven die nog nooit de jaarrekening van hun gemeente aan de binnenkant hebben bekeken. De pers doet dat ook niet. Die schrijft gewoonweg de persberichten over die gemeentebesturen over die jaarrekeningen verstreken. En die persberichten spreken in het algemeen over kleine overschotjes of kleine tekorten. Want die jaarrekeningen laten in het algemeen kleine overschotjes of kleine tekorten zien. "U begrijpt, aan een verhoging van de OZB valt al weer niet te ontkomen". Maar wie neemt nou eens de moeite om te kijken of al die jaarrekeningen wel eerlijk verslag doen van alle opbrengsten en uitgaven en van de als zodanig gepresenteerde saldi daarvan? Dat zouden de accountants gedaan moeten hebben die al die goedkeurende accountantsverklaringen bij al die jaarrekeningen verstrekt hebben. En als die accountants nou eens hun werk niet goed gedaan hebben? Zoals bij al die andere boekhoudaffaires waar we in de afgelopen tijd mee kennis gemaakt hebben. Wel, die moeite heb ik genomen. En de resultaten waren verbijsterend! Wie zich jaarrekeningtechnisch sterk genoeg voelt, de weg kent in die gemeentelijke jaarrekeningen, weet heeft van wat een balans is en wat de dwingende samenhang is tussen balans en rekening van baten en lasten, komt na enig speurwerk tot de ontstellende conclusie dat de rekening van menige gemeente een totaal onvolledig beeld geeft van de opbrengsten en de uitgaven en het saldo daarvan. Ik heb in de afgelopen jaren de jaarrekeningen van inmiddels zo'n 100 gemeenten en provincies bekeken, waarvan sommige al enige jaren achtereen. De conclusies zijn verbijsterend. Sommige gemeenten schromen niet om honderden miljoenen euro's voor hun burgers te verzwijgen. De grote gemeenten lopen voorop. Oordeelt u zelf.

In de eerste kolom geef ik het saldo waarmee de rekening officieel eindigt. In de tweede kolom geef ik het door mij ontdekte werkelijke saldo. In de derde kolom staat de omvang van de boekhoudfraude. In de vierde kolom staat de in de jaarrekening gevonden opbrengst van de OZB.

Amsterdam

(x € mln)

	saldo rekening	saldo werkelijk	verschil	OZB
1998	1	292	291	118
1999	0	376	376	123
2000	0	722	722	123
2001	- 5	350	355	141
2002	17	440	423	141
2003	- 6	- 194	- 188	150
	7	1.986	1.979	796

Rotterdam

(x € mln)

	saldo rekening	saldo werkelijk	verschil	OZB
1998	15	45	30	159
1999	0	237	237	165
2000	17	172	155	165
2001	28	- 29	- 57	?
2002	16	90	74	183
2003	39	156	117	203
	115	671	556	

Den Haag

(x € mln)

	saldo rekening	saldo werkelijk	verschil	OZB
1997	449	658	209	100
1998	29	121	92	98
1999	91	60	- 31	98
2000	42	136	94	103
2001	89	137	48	100
2002	66	85	19	105
2003	92	57	- 35	120
	858	1.254	396	724

De cijfers spreken voor zich. Amsterdam had in de jaren vanaf 1998 de OZB helemaal kunnen overslaan zonder in de rode cijfers te komen. Rotterdam had met de helft van de geïncasseerde OZB kunnen volstaan. De Haag is in tweemaal opzicht opvallend. De jaarlijkse overschotten waarmee het gemeentebestuur van Den Haag zelf naar buiten kwam, waren al voldoende om ook in Den Haag de hele OZB achterwege te laten. Dat was de gemeenteraad van Den Haag, die toch onze (volks)vertegenwoordiging is, nog

nooit opgevalen. Die dus nu zou moeten opstappen vanwege gebleken algehele incompetentie! Maar ook andere gemeenten laten zich niet onbetuigd. Kijk eens naar de cijfers van bijvoorbeeld gemeente Tilburg.

Tilburg (x € mln)				
	saldo rekening	saldo werkelijk	verschil	OZB
2000	8	30	22	28
2001	3	122	119	?
2002	5	83	78	26
2003	<u>2</u>	<u>45</u>	<u>43</u>	<u>29</u>
	19	280	261	

Ook in Tilburg had men dus met groot gemak de hele OZB achterwege kunnen laten. En dit is nog maar een greep uit mijn inmiddels uitpuilende dossiers.

Opcenten Motorrijtuigenbelasting

U bent in het gelukkige bezit van een auto? Een belangrijk deel (ongeveer 40%) van de door u betaalde Motorrijtuigenbelasting gaat naar uw provincie. En wat doen ze met dat geld? Kijkt u eens naar mijn bevindingen over provincie Gelderland.

Gelderland (x € mln)				
	saldo rekening	saldo werkelijk	verschil	opcMRB
2000	2	139	137	?
2001	8	108	100	96
2002	13	130	117	103
2003	<u>8</u>	<u>- 34</u>	<u>- 42</u>	<u>113</u>
	31	343	312	

Gelderland had de opcenten Motorrijtuigenbelasting nauwelijks nodig.

Accountants

Bij de misleidende jaarrekeningen van al deze gemeenten en provincies staan desondanks goedkeurende accountantsverklaringen. Verbijsterend! Dus klaagde ik verschillende accountants, verspreid over alle vier de grote accountantskantoren (Deloitte, Ernst&Young, KPMG, PricewaterhouseCoopers) aan bij de Raad van Tucht voor Accountants. Deze Raad van Tucht bestond het om in de eerste door mij aangespannen procedure de betreffende accountant vanwege procedurefouten van de Raad zelf vrijuit te laten gaan en in de volgende procedures de

accountants vrijuit te laten gaan omdat "het binnen de provinciale en gemeentelijke verslaggeving niet ongebruikelijk is dat bedragen buiten de rekening van baten en lasten worden gehouden". Alweer verbijsterend! In hoger beroep voor het College van Beroep voor het bedrijfsleven bestond dit College het om alweer louter door procedurefouten van het College zelf de betreffende accountants vrijuit te laten gaan. De accountants gingen dus niet vrijuit omdat ik ongelijk zou hebben met mijn beweringen over misleidende jaarrekeningen, wat al die gemeente- en provinciebesturen daarna rondbazuinden.

Justitie

In circa 20 gevallen deed ik aangifte van boekhoudfraude (i.c. valsheid in geschrifte in jaarrekeningen, waarop zeven jaar gevangenisstraf kan staan, een zwaar misdrijf dus) bij Justitie. Deze 20 gevallen zijn samen "goed" voor een boekhoudfraude van zo'n vijf miljard euro. Echter, het Openbaar Ministerie is totaal niet toegerust om zoiets als boekhoudfraude te onderkennen en te vervolgen. (Aldus procureur-generaal Steenhuis.) En dus verdwenen mijn aangiften onderin bureauladen. De enkele aangifte die het bureau van een Officier van Justitie haalde, werd vervolgens geseponeerd. Reden? De Raad van Tucht voor Accountants had de betreffende accountants toch vrijuit laten gaan? Dus moet Leo Verhoef wel helemaal ongelijk hebben met zijn beweringen over verzwegen overschotten, want anders zou die Raad van Tucht die accountants wel ongenadig gestraft hebben, is de redenering. Ongelofelijk? Echt waar!

Terugvordering

Wat kan de belastingbetaler doen behalve kennis nemen van bovenstaand schandaalverhaal? Misschien ogenblikkelijke teruggave vragen van zijn ten onrechte geheven OZB!

Leo Verhoef (57) was tot aan 1995 werkzaam als accountant, achtereenvolgens bij Van Dien+Co (opgegaan in PricewaterhouseCoopers) en vanaf 1989 bij VB Accountants, het vroegere Verificatiebureau der Nederlandse Gemeenten (opgegaan in Deloitte). Vanaf 1995 is hij werkzaam als interimmanager. Hij adviseert en traint gemeenteraadsleden in het omgaan met gemeentelijke begrotingen en jaarrekeningen.